

› Gjesteskribent

Espen Ottosen

Informasjonsleder i Misionssambandet

Foto Silje Måseide

«Det gjør så fryktelig vondt»

Jeg har tre sønner som ved ulike anledninger har fortalt om store smerter. Ofte har vi reist til lege eller legevakt. Da har jeg lært at store smerter kan være så mangt.

Hva betyr det egentlig å ha «fryktelig vondt»?

Jeg misunner ikke et sekund den lege som skal prøve å finne dette ut – på en sympatisk og effektiv måte. Som far til tre sønner, alle nå i tenårene, kan jeg ikke skryte på meg mye erfaring med temaet. Men noe har jeg lært – iblant på litt ubehagelig vis.

Før en del år siden sutret den mest stillferdige av sønnene mine over at han var tett i øret. «Det går nok over,» sa far og mor og fant frem nesespray. Noen timer senere, midt på natten, våknet vi av at gutten gråt. Da vi satte på lyset, så vi at det var blod på puten. Trommehinnen hadde sprukket. Heldigvis ble smertene dermed borte.

Jeg tør påstå at mine to andre sønner ikke ville ha nøyd seg med litt forsiktig sutring over en ørebettensel av samme kaliber. Når de har smerter, får vi klar beskjed. Hvis noe er vondt, er det stort sett «fryktelig vondt» – og alt annet enn et forslag om et legebesøk oppfattes som neglisjering.

Fortsatt husker jeg en tur til legevakten med eldstemann. Han hadde så vondt i armen etter et fall på en fotballbane. Tårene rant, og en amatørmessig undersøkelse av armen fra far var ubegripelig smertefull. Da ble det legevakt – og en

sympatisk lege mente at røntgen var nødvendig, «for sikkerhets skyld». Med bosted i indre Østfold førte det til en del bilkjøring. Vi regnet med gips. Men resultatet? Kanskje en liten forstuing, sa legen.

Med dette i minne forholdt vi oss ganske avslappet til et kraftig fall en nytårsaften. Det var den stillferdige som falt forkjært på armen sin. «Sikkert en forstuing,» sa far og anbefalte forsiktigere lek. Det ble fulgt opp. Resten av kvelden var hyggelig og fredelig. Den stillferdige gutten var nok enda litt mer stillferdig enn normalt. «Har du veldig vondt?» spør jeg på sengekanten noen timer senere. «Det er ikke blitt noe bedre,» var svaret.

Neste dag går turen til legevakten. Gutten har sovet dårlig og kan nesten ikke flytte armen. Så blir det konstatert brudd, og det er nødvendig med gips. Jeg føler meg som en dårlig far.

En lege må antagelig være forberedt på at «fryktelig vondt» kan bety litt av hvert. Min erfaring tilsier at smerteterskler faktisk er forskjellige. Men hvor mye handler reelt om ulik subjektiv opplevelse av smerte? Det er jo mulig at min stillferdige gutt har like vondt som de andre ved tilsvarende betennelser eller ulykker – det er bare ikke i pakt med hans personlighet å bruke så store ord ...

Dernest kan det hende at når et barn oppdager at far og mor fremstår temmelig passive til uttrykk som «fryktelig vondt» (jf. ordtaket «ulv, ulv») synes de det er nødvendig ikke å etterlate den minste tvil. Dermed blir språkbruken enda tydeligere. Dessuten vet de fleste foreldre (og leger): Barn har behov for oppmerksomhet. Å fortelle om smerter fører til akkurat det.

Jeg har også hørt mer eller mindre pålitelige rykter om at de som synes legen deres ofte sier «dette får vi se litt an, kom tilbake om en uke hvis du ikke er blitt bedre», velger å ta litt ekstra i. Det er kanskje enklere å få antibiotika hvis trykket i bihulene er «fryktelig» istedenfor «noe ubehagelig»?

Det er en som har sagt noe sånt som: «Hvis du er over 50 år og ikke har vondt noe sted, er du antagelig død.» Utrykket kan kanskje få oss til å reflektere litt over hvordan vi forholder oss til smerte. Selv har jeg vært heldig og har lite å klage over. Men jeg kjenner mennesker med kroniske lidelser og smerter. Og jeg registrerer at det finnes ulik tankegang om det å oppsøke lege. Noen mener at «i verdens beste land» har leger en soleklar plikt til å fjerne ubehagelig smerte. Andre tenker at løsningen stort sett er «å bite tennene sammen».

Selv mener jeg at noe av det viktigste et menneske må lære om livet, også i «verdens beste land», er å forsoner seg med virkeligheten. Vi kan ikke regne med å slippe unna alt det ubehagelige – hvilken form det enn tar. Som kristen tror jeg at det først er på andre siden av døden at Gud vil fjerne all sorg, all smerte og alle tårer. Av og til lurer jeg på om leger er flinkere enn prester til å informere om at et liv uten smerter er illusorisk.

Men dilemmaene finnes. Hvor store smerter vi bør forsoner oss med, og når lege bør oppsøkes? Hva hvis vi har det «fryktelig vondt»?

Espen Ottosen